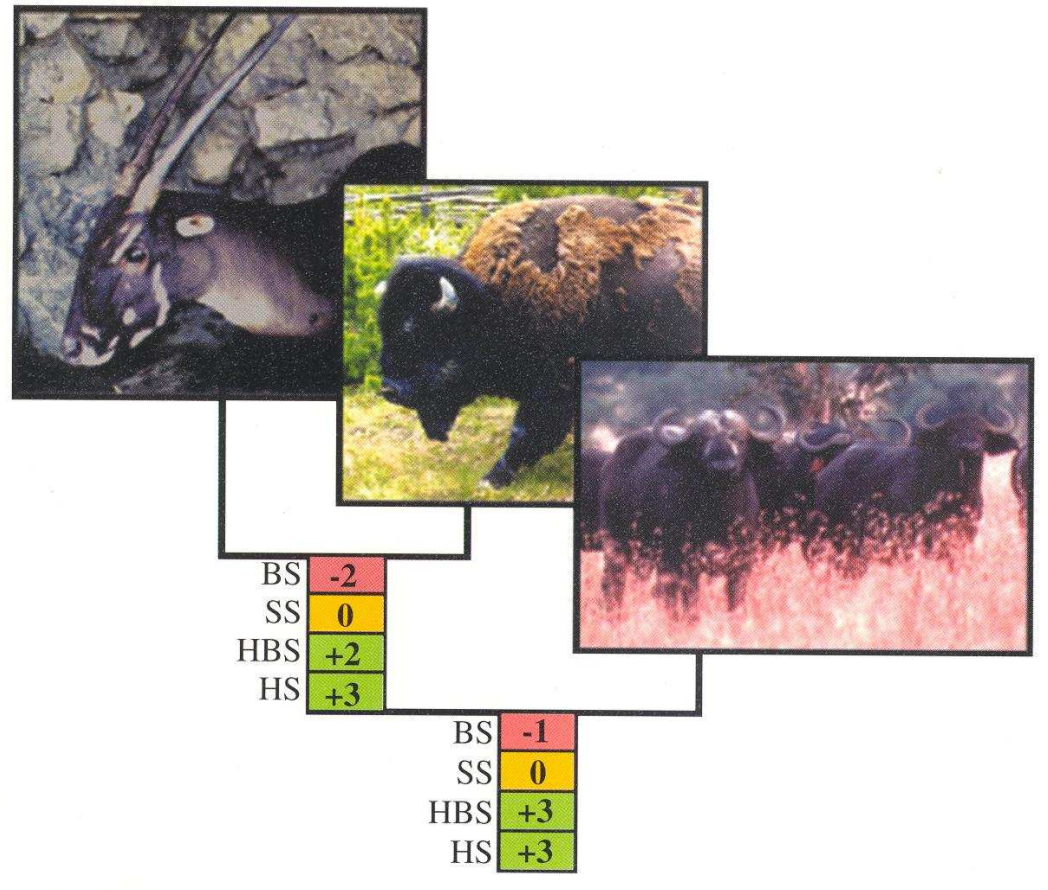

ÚVOD DO FYLOGENETICKÉ ANALÝZY II.

Maximální věrohodnost (Maximum likelihood, ML)
heterogenita substitučních rychlostí, ML a konzistence

Bayesovská analýza
MCMC

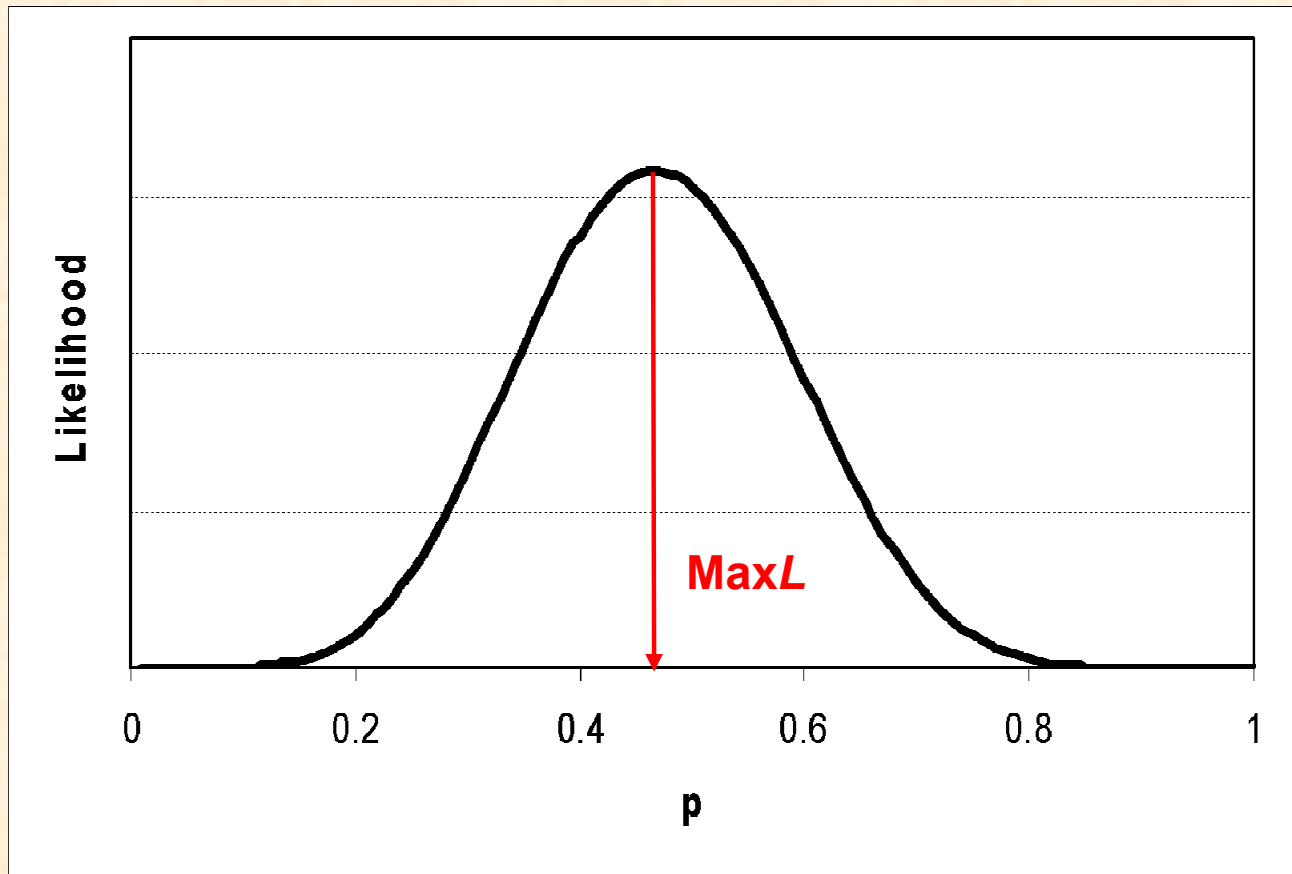
Měření spolehlivosti stromů
jackknife, bootstrap, parametrický bootstrap, permutační
testy

Testování hypotéz
testy molekulárních hodin, srovnávání stromů, distance mezi
stromy

Konsenzuální stromy

Maximální věrohodnost (maximum likelihood, ML)

- hod mincí 15× → skóre OOHHHOHOOOHOHHO: 7× panna (hlava, H), 8× orel (O)
- pravděpodobnost, že padne hlava = p , orel = $(1 - p)$
- hody nezávislé ⇒ pravděpodobnost výsledného skóre =
 $(1 - p) \times (1 - p) \times p \times p \times p \times (1 - p) \times p \times (1 - p) \times (1 - p) \times (1 - p) \times p \times (1 - p) \times p \times p \times (1 - p) = p^7(1-p)^8$
- maximum = $0,4666 \approx 7/15$

$L = (D | H)$
podmíněná pravděpodobnost
získání dat D při hypotéze H

$$p = 1/2 \Rightarrow L = 3,0517 \cdot 10^{-5}$$

$$p = 1/3 \Rightarrow L = 1,7841 \cdot 10^{-5}$$

⇒ výsledek hodů 1,7×
pravděpodobnější
s pravou mincí

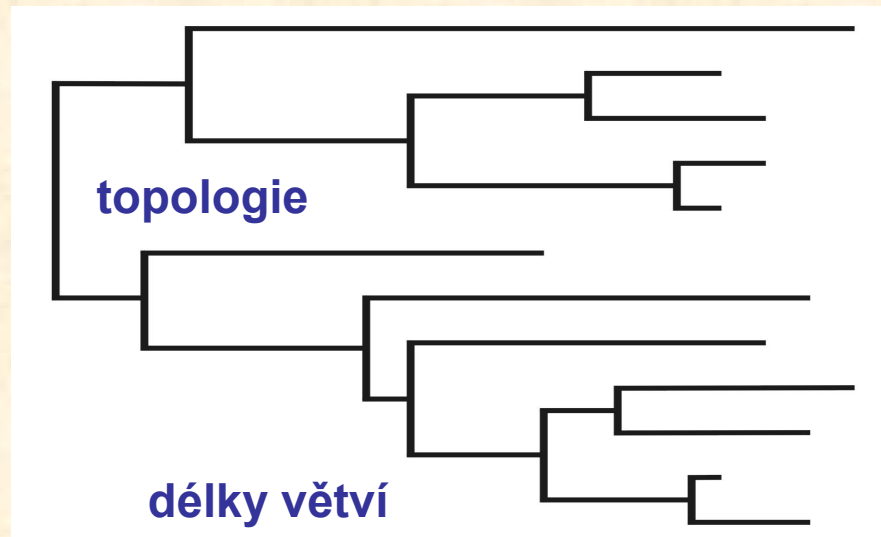
Maximální věrohodnost ve fylogenetické analýze

data:

```

1      TCAAAAATGGCTTTATTTCGCTTAATGCCGTTAACCCCTTGCGGGGGCCATG
2      TCCGTGATGGATTTATTTCCGCAATGCCTGTCATCTTATTCTCAAGTATC
3      TTCGTGATGGATTTATTGCAGGTATGCCAGTCATCCTTTTCTCATCTATC
4      TTCGTGACGGGTTTATCTCGGCAATGCCGGTCATCCTATTTTCGAGTATT
  
```

strom:

evoluční model

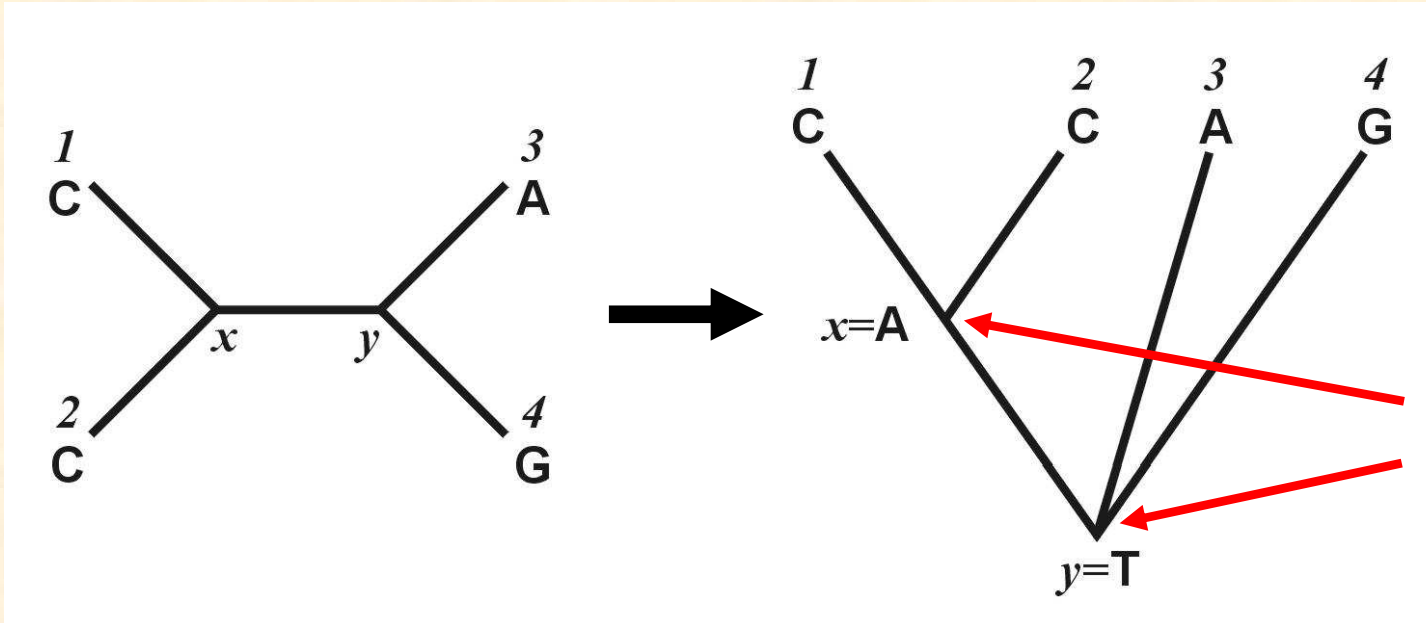
= hypotéza

**Věrohodnostní funkce: jaká je
pravděpodobnost získání daných
dat při dané hypotéze?**

$$L = P(D \mid H),$$

kde D = matice dat
 $H = \tau$ (topologie),
 ν (délky větví),
 θ (model)

	1		<i>j</i>		<i>N</i>																																											
1	T	C	A	A	A	A	T	G	G	C	T	T	T	A	T	T	C	G	C	T	T	A	A	C	C	T	T	G	C	G	G	G	G	C	C	A	T	G										
2	T	C	C	G	T	G	A	T	T	T	T	T	T	C	C	G	C	A	A	T	G	C	C	T	G	T	C	A	T	C	T	T	A	T	T	C	T	C	A	A	G	T	A	T	C			
3	T	T	C	G	T	G	A	T	T	T	A	T	T	G	C	A	G	G	T	A	T	G	C	C	A	G	T	C	A	T	C	C	T	T	T	T	T	T	C	T	C	A	T	C	T	A	T	C
4	T	T	C	G	T	G	A	C	G	G	G	T	T	A	T	C	T	C	G	G	C	A	A	T	G	C	C	G	G	T	C	A	T	C	C	T	A	T	T	T	T	C	G	A	G	T	A	T

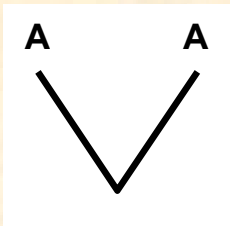
x: 4 nukleotidy
 y: 4 nukleotidy
 ⇒ 4 × 4 = 16
 možných scénářů

1) $L(1) = P(A) \times P(T) \times P(AC) \times P(AC) \times P(TA) \times P(TG)$

2) $L(j) = P(\text{scénář 1}) + \dots + P(\text{scénář 16})$

3) všechny pozice: $L = L(1) \times L(2) \times \dots \times L(j) \times \dots \times L(N) = \prod_{j=1}^N L_j$

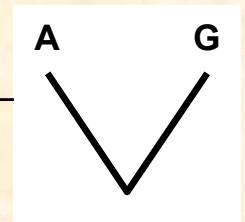
4) $\ln L = \ln L(1) + \ln L(2) + \dots + \ln L(N) = \sum_{j=1}^N \ln L_j$

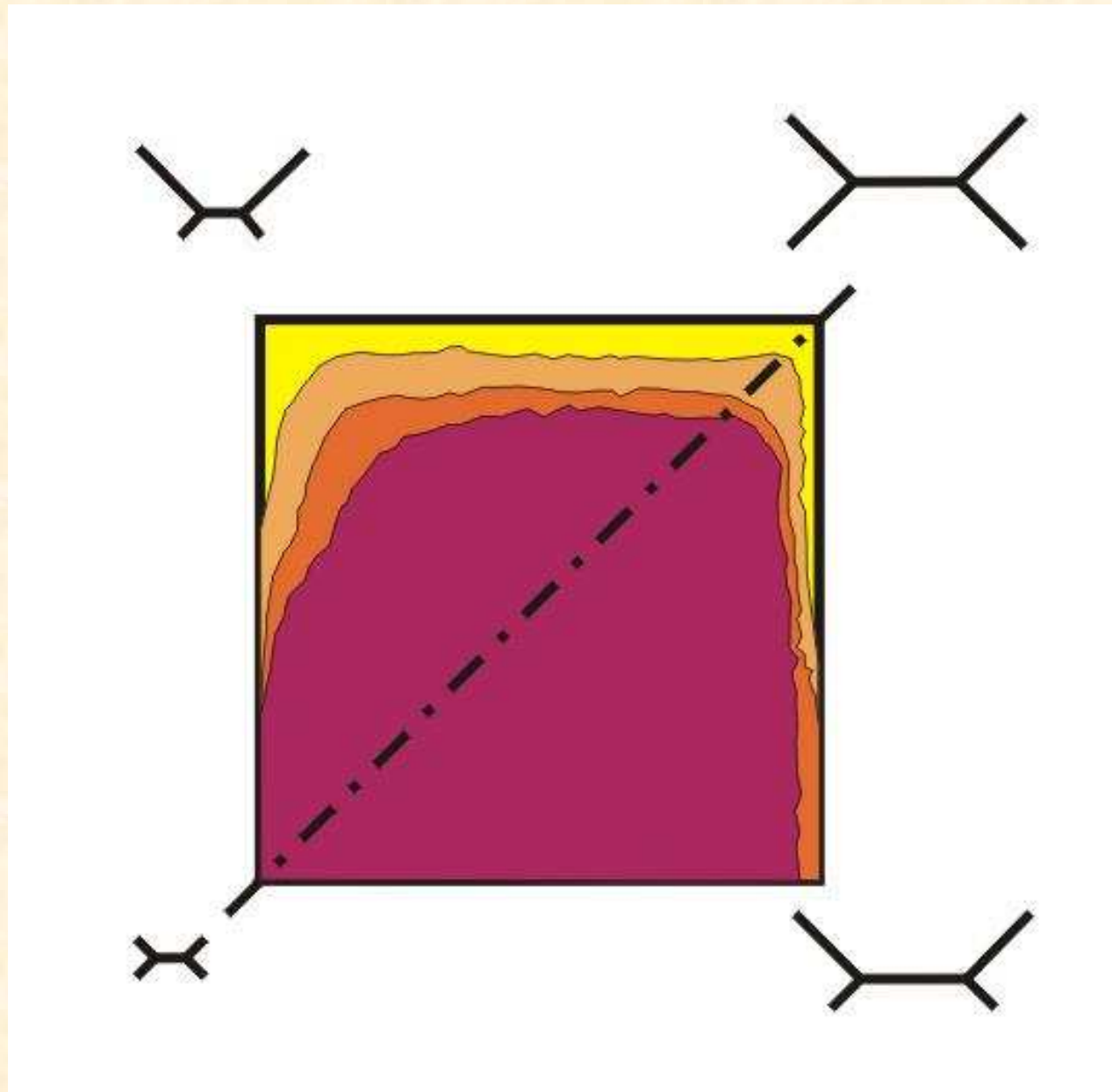
Věrohodnost (ML) a úspornost (MP)

Počet změn	Parsimonie	$\nu = 0,01$	$\nu = 0,10$	$\nu = 0,20$	$\nu = 1,00$
		(0,2475)	(0,2266)	(0,20611)	(0,11192)
0	100	99,99	99,83	99,31	82,17
1	0	0,00	0,00	0,00	0,00
2	0	0,0011	0,11	0,44	9,13
3	0			0,034	3,55
4	0				0,0027

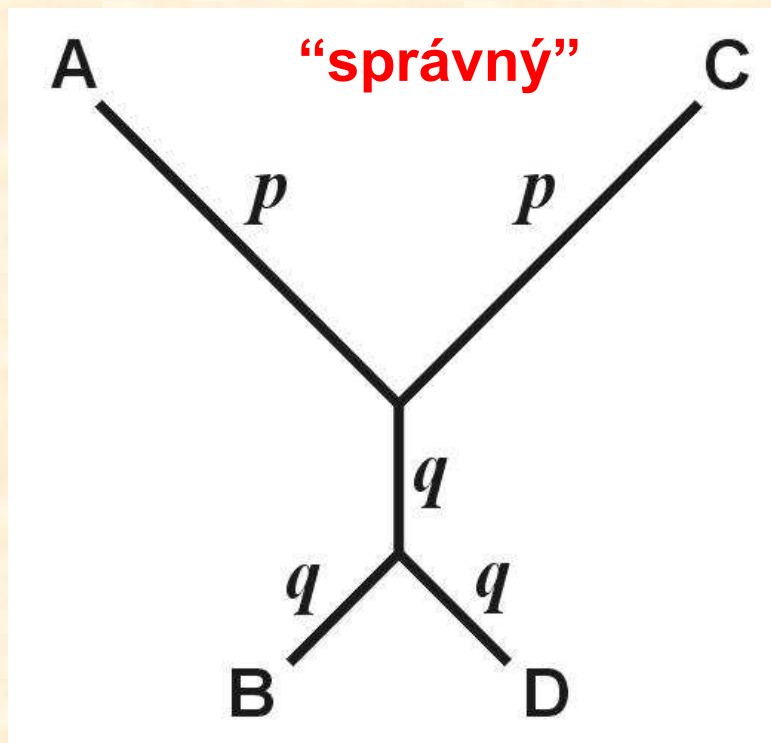
Počet změn	Parsimonie	$\nu = 0,01$	$\nu = 0,10$	$\nu = 0,20$	$\nu = 1,00$
		(0,00083)	(0,00786)	(0,01462)	(0,04602)
0	0	0,00	0,00	0,00	0,00
1	100	99,66	96,64	92,36	66,54
2	0	0,33	3,22	6,22	21,19
3	0		0,12	0,48	8,61
4	0		0,003	0,023	2,05
5	0			0,0037	0,42

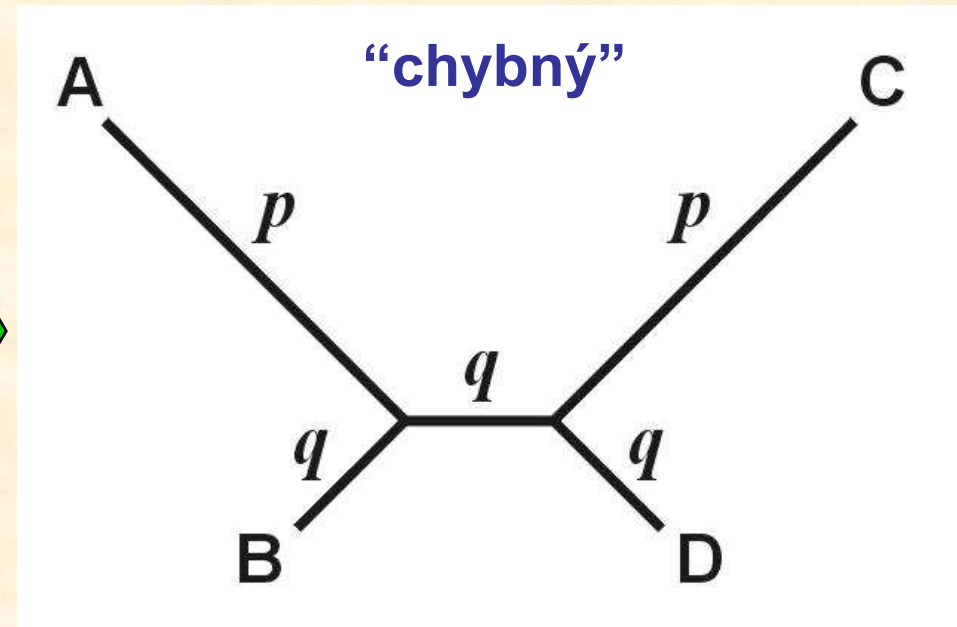
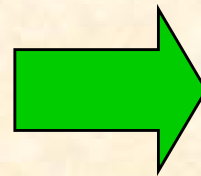
Věrohodnost a konzistence

Věrohodnost a konzistence

**Farrisova
(anti-Felsensteinova,
inverzní Felsensteinova)
zóna**

“long-branch repulsion”

Bayesovská analýza

ML: jaká je pravděpodobnost dat při dané hypotéze?

bayesiánský přístup - příklad:

- soubor 100 kostek, ze kterých máme vybrat jednu
- víme, že ze 100 kostek je 80 v pořádku, ale 20 je upraveno tak, aby padala 6
- pravděpodobnosti jednotlivých výsledků u pravých kostech stejné, u falešných se liší:

- házíme 2×

1. hod: 2. hod:

→ Jaká je pravděpodobnost, že naše kostka je falešná?

	pravá	falešná
	1/6	1/21
	1/6	3/21
	1/6	3/21
	1/6	4/21
	1/6	4/21
	1/6	6/21

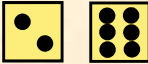
- **aposteriorní pravděpodobnost (posterior probability)**
= pr. platnosti hypotézy při získaných datech: $P(H | D)$
- a.p. je funkcí **věrohodnosti** $P(D | H)$ a **apriorní pravděpodobnosti (prior prob.)**
- prior vyjadřuje náš apriorní předpoklad nebo znalost
- příklad se 2 hody kostkou:

Aposterioorní pravděpodobnost, že naše kostka je falešná, je dána Bayesovou rovnicí:

$$P(H | D) = \frac{\overset{\text{věrohodnost}}{P(D | H)} \times \overset{\text{prior}}{P(H)}}{\Sigma [P(D | H_i) \times P(H_i)]}$$

suma čitateľů pro všechny alternativní hypotézy

- apriorní pravděpodobnost (falešná) = 0.2
(20/100 falešných kostek v souboru)

- Pr., že dostaneme s pravou kostkou:
 $P = 1/6 \times 1/6 = 1/36$

- Pr. že dostaneme s falešnou kostkou:
 $P = 3/21 \times 6/21 = 18/441$

	pravá	falešná
	1/6	1/21
	1/6	3/21
	1/6	3/21
	1/6	4/21
	1/6	4/21
	1/6	6/21

$$\begin{aligned}
 P(\text{biased} | \text{1 dot, 3 dots}) &= \frac{P(\text{1 dot, 3 dots} | \text{biased}) \times P(\text{biased})}{P(\text{1 dot, 3 dots} | \text{biased}) \times P(\text{biased}) + P(\text{1 dot, 3 dots} | \text{fair}) \times P(\text{fair})} \\
 &= \frac{18/441 \times 2/10}{18/441 \times 2/10 + 1/36 \times 8/10} = \underline{\underline{0.269}}
 \end{aligned}$$

Bayesovská metoda ve fylogenetické analýze:

$$\begin{array}{c}
 \text{posterior} \swarrow \\
 P(\tau, \mathbf{v}, \theta | \mathbf{X}) = \frac{\overset{\text{likelihood}}{\downarrow} P(\mathbf{X} | \tau, \mathbf{v}, \theta) P(\tau, \mathbf{v}, \theta) \longleftarrow \text{prior}}{\sum_{i=1}^{B(s)} [P(\mathbf{X} | \tau, \mathbf{v}, \theta) P(\tau, \mathbf{v}, \theta)]} \\
 \searrow \\
 \text{summing over all possible trees}
 \end{array}$$

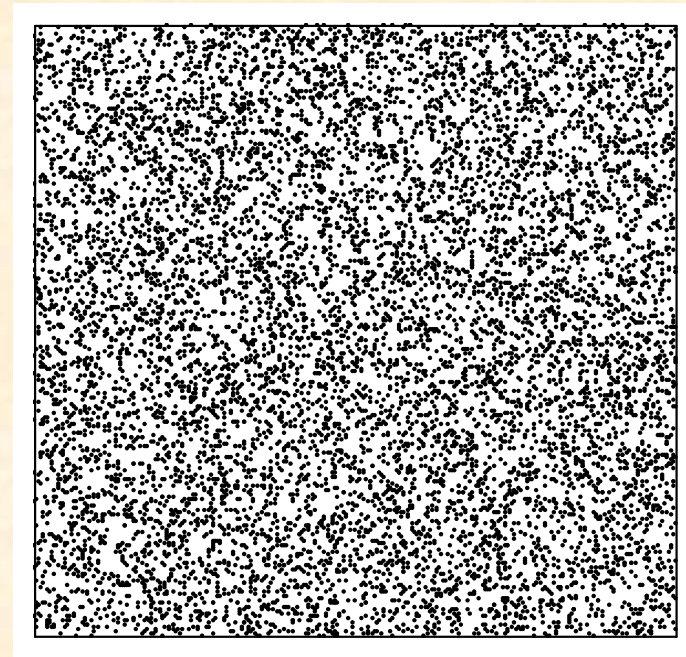
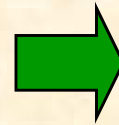
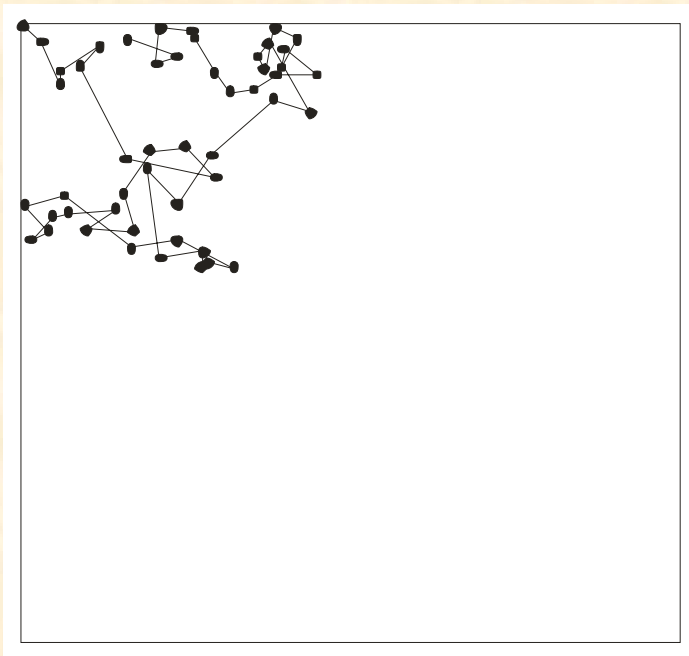
Parametry pro bayesovskou analýzu: ML odhady → **empirická BA**
 všechny kombinace → **hierarchická BA**

$$P(\mathbf{X} | \tau, \mathbf{v}, \theta) = \int P(\mathbf{X} | \tau, \mathbf{v}, \theta) dF(\mathbf{v}, \theta)$$

- Problém: příliš složité \Rightarrow nelze řešit analyticky, pouze numericky aproximovat
- řešení: **metody Monte Carlo**
- náhodný výběr vzorků, při velkém množství aproximace skutečnosti
- Markovovy řetězce: **Markov chain Monte Carlo (MCMC)**

Markovův proces: $t(-1) A \rightarrow T(0) C \rightarrow T(+1) G$

... P stejná po celé fylogenii = **homogenní Markovův proces**

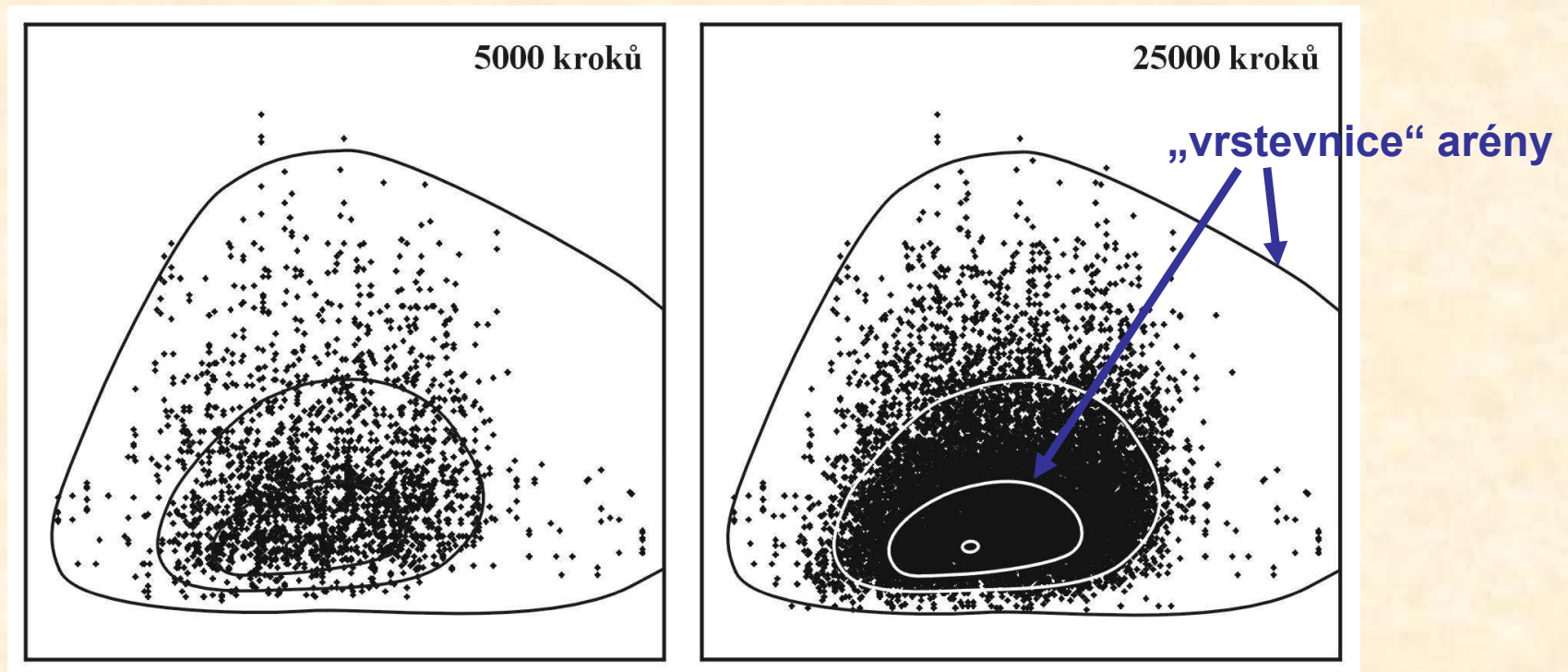

Metropolisův-Hastingsův algoritmus:

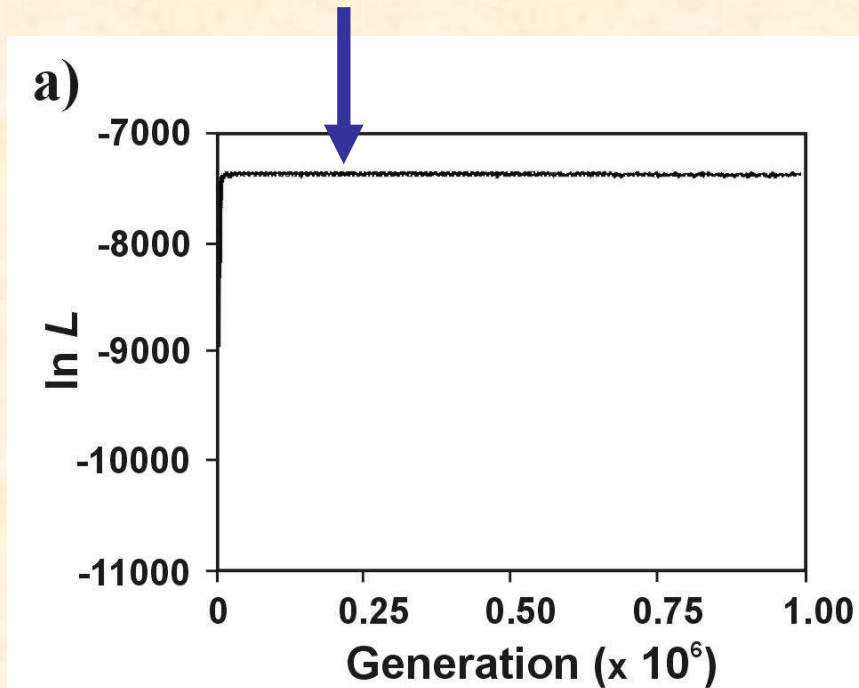
Změna parametru $x \rightarrow x'$

1. jestliže $P(x') > P(x)$, akceptuj x'
2. jestliže $P(x') \leq P(x)$, vypočti $r = P(x')/P(x)$
protože platí, že $P(x') \leq P(x)$, musí být $r \leq 1$
3. generuj náhodné číslo U z rovnoměrného rozdělení z intervalu $(0, 1)$
4. jestliže $r \geq U$, akceptuj x' , jestli ne, ponechej x

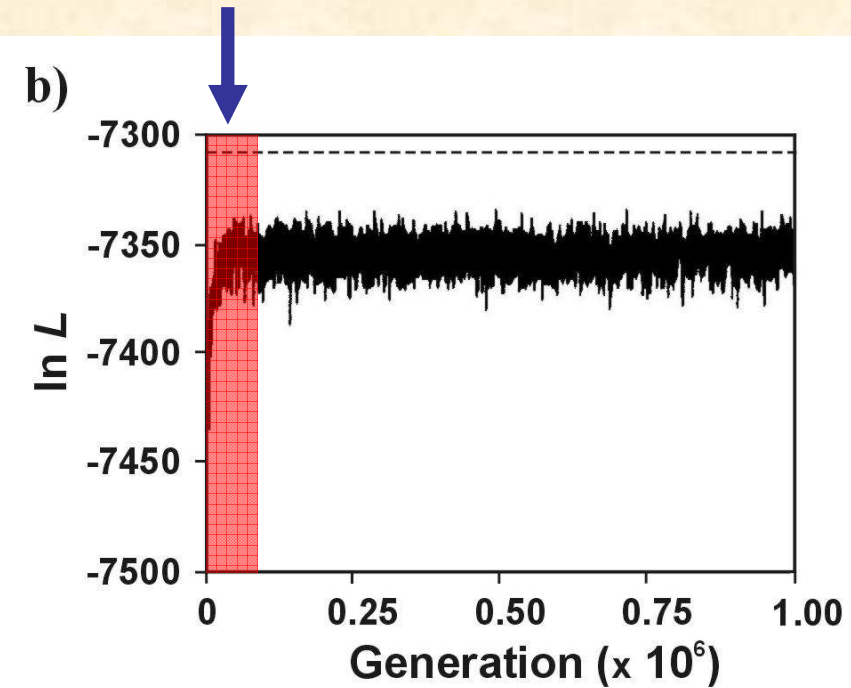
usměrněný pohyb robota v aréně:

stacionární fáze (plateau)

“burn-in”

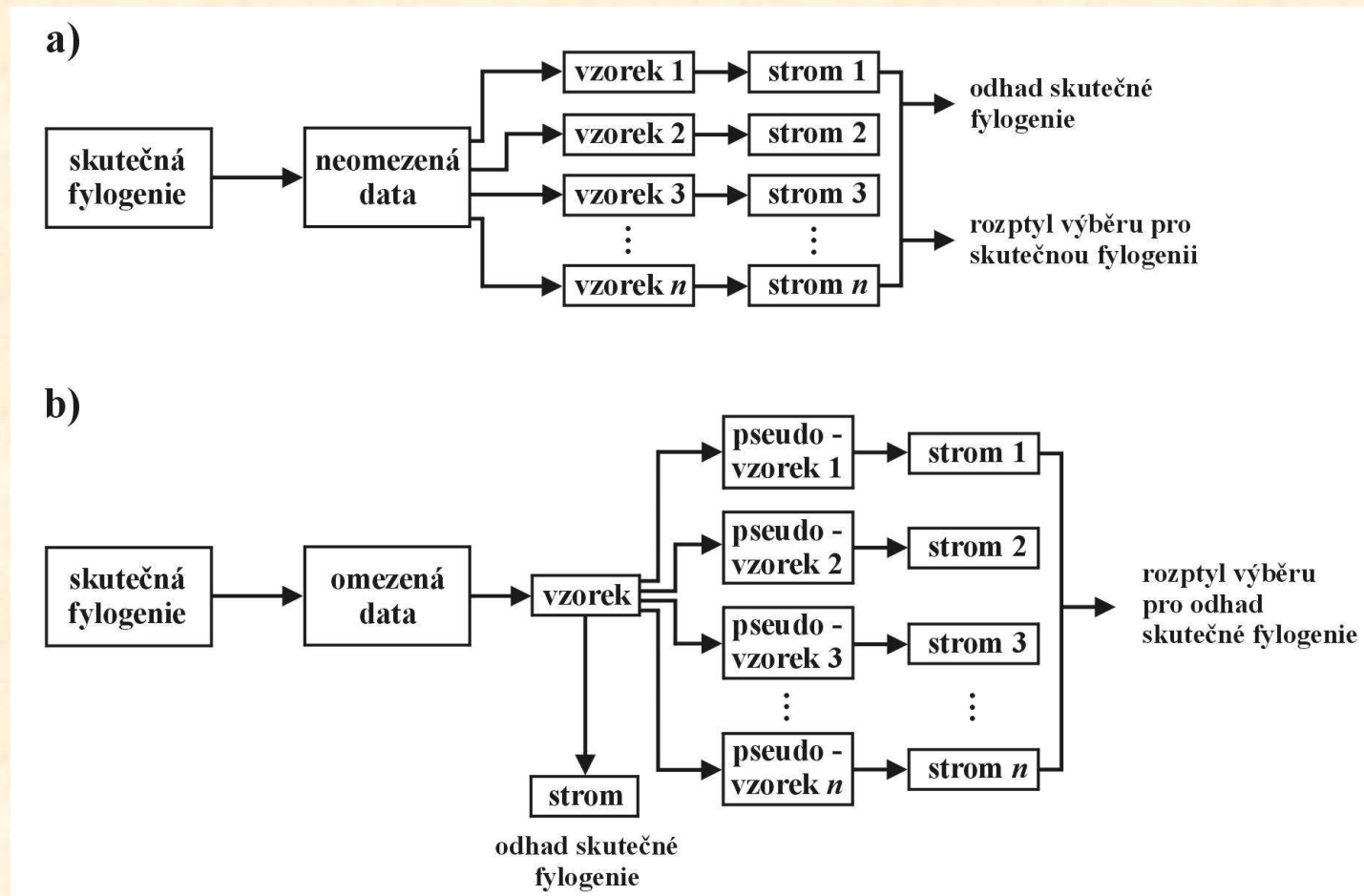
MrBayes: <http://morphbank.ebc.uu.se/mrbayes/>
4 independent chains, Metropolis-coupled MCMC

Problémy apriorních pravděpodobností!

Měření spolehlivosti stromů

Metody opakovaného výběru

- bez navrácení – **jackknife**
- z navrácením – **bootstrap**

- **parametrický bootstrap: evoluční model**
- **aposteriorní pravděpodobnosti**

Je hierarchická struktura stromu reálná?

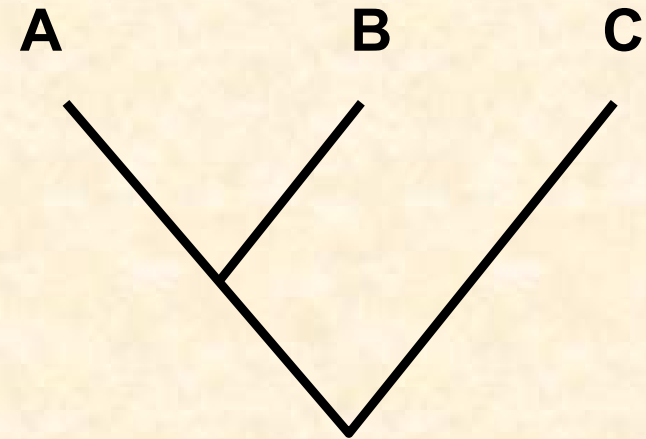
- **permutation tail probability test (PTP)**
- **topology-dependent permutation tail prob. test (T-PTP)**

Testování hypotéz

- **Testování modelů:** LRT, Akaike, Bayes

Testy molekulárních hodin

- **Relative rate test (RRT):** $AC=BC$?
- **linearizované stromy**
odstranění signifikantně odlišných taxonů
- **relaxované molekulární hodiny**
umožňují změnu rychlostí podél větví

Srovnání stromů

Je jeden strom lepší než druhý?

Testy párových pozic:

- winning sites test
- Felsensteinův z test
- Templetonův test
- Kishinův-Hasegawův test (KHT, RELL)

Pro více než dva stromy:

- Shimodairův-Hasegawův (SH) test

Jsou dva stromy signifikantně odlišné?

Distance mezi stromy:

- partition metric
- quartet metric
- path difference metric
- metody inkorporující délky větví

Problémy s distancemi mezi stromy!

Konsenzuální stromy

- **strikní konsensus**
- **majority-rule**

- **problém s konsenzuálními stromy – kombinovaná vs. separátní analýza, supermatrix vs. supertree**
- **konsenzuální stromy v metodách opakovaného výběru, bayesovská analýza**

Fylogenetické programy

- **alignment:**

ClustalX *<http://inn-prot.weizmann.ac.il/software/ClustalX.html>*

- **PAUP***

- **PHYLIP**

- **McClade ... MP**

- **MOLPHY, TREE-PUZZLE ... ML**

- **MrBayes ... BA**

- **práce se stromy:**

TreeView *<http://taxonomy.zoology.gla.ac.uk/rod/treeview.html>*